

Europos konvencija dėl vaiko teisių įgyvendinimo¹

Strasbūras 1996.I.25

Europos sutarčių serija /160

PREAMBULĖ

Valstybės, Europos Tarybos narės, ir kitos valstybės, šios Konvencijos signatarės,

būdamos įsitikinusios, kad Europos Tarybos tikslas yra siekti didesnės savo narių vienybės;

atsižvelgdamos į Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją ir ypač į 4 straipsnį, kuris reikalauja, kad valstybės Šalys imtųsi visų reikalingų teisminių, administracinių ir kitų priemonių minėtoje Konvencijoje pripažintų teisių įgyvendinimui;

atkreipdamos dėmesį į Parlamentinės Asamblėjos Rekomendacijos 1121 (1990) dėl vaiko teisių turinį;

įsitikinusios, kad būtina remti vaikų teises ir interesus ir vaikai turi turėti galimybę naudotis savo teisėmis, ypač su jų interesais susijusiose šeimos bylose;

pripažindamos, kad vaikai turi gauti reikalingą informaciją, leidžiančią pasinaudoti savo teisėmis, ir kad reikiamas dėmesys turi būti skiriamas vaikų nuomonėms;

pripažindamos tėvų vaidmens svarbą ginant ir užtikrinant vaikų teises bei jų interesus, ir atsižvelgdamos į tai, kad, prireikus, valstybė taip pat turėtų dalyvauti ginant ir remiant vaikų teises;

antra vertus, manydamos, jog pageidautina, kad kilus konfliktui šeimos, prieš perduodamos klausimą spręsti teismui, stengtųsi pasiekti susitarimą;

s u s i t a r ė:

I skyrius - Konvencijos apimtis, taikymo sritis ir tikslas bei apibrėžimai

1 straipsnis - Konvencijos apimtis ir tikslas

1. Ši Konvencija taikoma vaikams iki 18 metų.
2. Atsižvelgiant į vaikų interesus, šios Konvencijos tikslas yra remti vaikų teises, nustatyti jų procesines teises ir palengvinti naudojimąsi šiomis teisėmis, užtikrinant, kad vaikai asmeniškai arba per kitus asmenis ar institucijas būtų informuojami ir vaikams būtų leidžiama dalyvauti teismo procesuose, susijusiuose su jų interesais.
3. Šioje Konvencijoje su vaikų interesais susiję teismo procesai yra šeimos bylos, ypač tokios, kurios nagrinėja tėvų pareigų vykdymą, pavyzdžiui, vaiko gyvenamąją vietą ir galimybę matytis su vaiku.
4. Kiekviena valstybė, pasirašydama arba deponuodama ratifikavimo raštą, priėmimo, patvirtinimo ir prisijungimo dokumentą, Europos Tarybos Generaliniam sekretoriui pateiktame pareiškime nurodo bent tris šeimos bylų kategorijas, kurioms taikomos šios Konvencijos nuostatos.

¹ Neoficialus vertimas.

5. Kiekviena Šalis gali bet kada vėliau pareiškimu nurodyti papildomas šeimos bylų kategorijas, kurioms šios Konvencijos nuostatos yra taikomos, arba pateikti informaciją apie 5 straipsnio, 9 straipsnio 2 punkto, 10 straipsnio 2 punkto ir 11 straipsnio taikymą.

6. Niekas šioje Konvencijoje netrukdo Šalims taikyti palankesnes vaiko teisių skatinimo ir naudojimosi jomis taisykles.

2 straipsnis - Apibrėžimai

Šioje Konvencijoje:

- a) sąvoka „teismo organas“ reiškia teismą ar administracinę valdžią, turinčią lygiaverčius įgaliojimus;
- b) sąvoka „tėvų pareigas turintys asmenys“ reiškia tėvus ir kitus žmones arba institucijas, turinčias teisę vykdyti visas arba dalį tėvų pareigų;
- c) sąvoka „atstovas“ reiškia asmenį, pavyzdžiui, advokatą, arba instituciją, kuriai pavesta atstovauti vaiką teismo procesuose;
- d) sąvoka „reikalinga informacija“ reiškia informaciją, kuri atitinka vaiko amžių ir jo supratimo lygį ir kuri teikiama, kad vaikui būtų sudaryta galimybė pilnai pasinaudoti savo teisėmis, jeigu tokios informacijos teikimas neprieštarauja vaiko gerovei.

II skyrius - Procesinės priemonės, padedančios naudotis vaiko teisėmis

A. Procesinės vaiko teisės

3 straipsnis - Teisė į informaciją ir savo nuomonės išreiškimą teismo procesuose

Vaikas, kuris pagal vidaus įstatymus yra laikomas pakankamai subrendęs, su jo interesais susijusiuose teismo procesuose turi arba gali reikalauti tokių teisių:

- a) gauti visą reikalingą informaciją;
- b) gauti konsultacijas bei išreikšti savo nuomonę;
- c) gauti informaciją apie galimas šių nuomonių reiškimo pasekmes ir bet kokio nutarimo galimas pasekmes.

4 straipsnis - Teisė prašyti, kad būtų paskirtas specialus atstovas

1. Pagal 9 straipsnį vaikas turi teisę asmeniškai arba per kitus asmenis ar institucijas prašyti, kad būtų paskirtas specialus atstovas, kuris vaiką atstovautų su jo interesais susijusiuose teismo procesuose, kuriuose vidaus įstatymai draudžia atstovauti vaiką tėvų pareigas turintiems asmenims dėl jų ir vaiko interesų konflikto.

2. Valstybės gali apriboti 1 punkte nurodytą teisę tais vaikais, kurie pagal vidaus teisę yra laikomi pakankamai subrendusiais.

5 straipsnis - Kitos galimos procesinės teisės

Šalys turi apsvarstyti galimybę užtikrinti vaikams papildomas procesines teises su vaikų interesais susijusiuose teismo procesuose, o būtent:

- a) teisę prašyti, kad būtų paskirtas jų pasirinktas asmuo, kuris padėtų jiems išreikšti savo nuomonę;
- b) teisę kreiptis asmeniškai ar per kitus asmenis arba institucijas, kad būtų paskirtas atstovas, tam tikrais atvejais - advokatas;
- c) teisę pasirinkti savo atstovą;
- d) teisę pasinaudoti keletu ar visomis tokių teismo procesų šalių teisėmis.

B. Teismo organų vaidmuo

6 straipsnis - Sprendimų priėmimo procesas

Prieš priimdamas sprendimą su vaikų interesais susijusiuose teismo procesuose, teismas turi:

- a) apsvarstyti, ar jis turi pakankamai informacijos, kad priimtų vaikui naudingą sprendimą, ir ar, prireikus, jis gali gauti papildomą informaciją ypač iš tėvų pareigas turinčių asmenų;
- b) bylose, kuriose pagal vidaus įstatymus vaikas laikomas pakankamai subrendusiu:
 - užtikrinti, kad vaikas gautų visą reikalingą informaciją;
 - reikiamais atvejais konsultuoti vaiką asmeniškai arba per kitus asmenis ar institucijas vaikui suprantamu būdu, jeigu tai aiškiai neprieštarauja vaiko interesams;
 - leisti vaikui pareikšti savo nuomonę;
- c) skirti reikiamą dėmesį vaiko pareikštai nuomonei.

7 straipsnis - Pareiga veikti greitai

Su vaikų interesais susijusiuose teismo procesuose teismas turi veikti greitai, kad būtų išvengta nereikalingo vilkinimo, o procedūros turi užtikrinti, kad sprendimai nedelsiant įsigaliotų. Skubiais atvejais teismai turi turėti galios, kur reikia, priimti sprendimus, kurie tuoj pat įsigalioja.

8 straipsnis - Veiksmas savo iniciatyva

Su vaikų interesais susijusiuose teismo procesuose teismas turi turėti galios veikti savo iniciatyva tokiais atvejais, kuriuos nustato vidaus teisė, kai vaiko gerovei gresia pavojus.

9 straipsnis - Atstovo paskyrimas

1. Su vaikų interesais susijusiuose teismo procesuose, kai pagal vidaus teisę tėvų pareigas turintiems asmenims neleidžiama atstovauti vaiko dėl tarp jų ir vaiko kilusio konflikto, teismas turi teisę paskirti specialų atstovą, atstovaujantį vaiką šiuose procesuose.
2. Šalys turi apsvarstyti galimybę, kad su vaikų interesais susijusiuose teismo procesuose teismas turėtų teisę paskirti atskirą atstovą, ypatingais atvejais - advokatą, vaikui atstovauti.

C. Atstovų vaidmuo

10 straipsnis

1. Su vaikų interesais susijusiuose teismo bylose, jeigu tai aiškiai neprieštarauja vaiko interesams, atstovas turi:

- a) suteikti vaikui visą reikalingą informaciją, jeigu vaikas pagal vidaus teisę yra laikomas pakankamai subrendusiu;
 - b) jeigu vaikas pagal vidaus teisę yra laikomas pakankamai subrendusiu, suteikti jam paaiškinimus apie galimas savo nuomonės reiškimo pasekmes ir galimas bet kurių atstovo veiksmų pasekmes;
 - c) išsiaiškinti vaiko nuomonę ir pateikti ją teismui.
2. Šalys gali apsvarstyti galimybę išplėsti 1 punkto nuostatų taikymą tėvų pareigas turintiems asmenims.

D. Kai kurių nuostatų išplėtimas

11 straipsnis

Šalys gali išplėsti 3, 4, ir 9 straipsnių nuostatų taikymą taip, kad jos apimtų su vaikų interesais susijusius procesus, kurie vyksta kitose institucijose, arba su vaikų interesais susijusius klausimus, kurie nėra teismo proceso objektu.

E. Nacionalinės institucijos

12 straipsnis

1. Per institucijas, kurios atlieka, *inter alia*, funkcijas, nurodytas 2 punkte, skatinti vaiko teisių rėmimą ir įgyvendinimą.
2. Funkcijos yra šios:
 - a) teikti pasiūlymus, kaip stiprinti įstatymus, susijusius su vaiko teisių įgyvendinimu;
 - b) reikšti nuomones apie vaiko teises užtikrinančių įstatymų projektus;
 - c) teikti bendrą informaciją apie vaiko teisių įgyvendinimą žiniasklaidai, visuomenei, asmenims ir institucijoms, susijusioms su vaiko teisių klausimais;
 - d) siekti išsiaiškinti vaikų nuomones ir aprūpinti juos reikalinga informacija.

F. Kiti klausimai

13 straipsnis - Tarpininkavimas ir kiti ginčų sprendimo būdai

Norint užkirsti kelią ginčams arba juos išspręsti, arba išvengti su vaikų interesais susijusių teismo procesų, Šalys turi skatinti tarpininkavimą arba kitus ginčų sprendimo būdus, o taip pat šį procesą taikyti siekiant susitarimo taisyklėmis, kuriuos numato pačios Šalys.

14 straipsnis - Teisinė pagalba ir konsultacijos

Kai vidaus teisė numato teisinę pagalbą arba konsultaciją atstovaujant vaikus su jų interesais susijusiuose teismo procesuose, tokios nuostatos yra taikomos atsižvelgiant į 4 ir 9 straipsniuose išdėstytus dalykus.

15 straipsnis - Santykis su kitais tarptautiniais dokumentais

Ši Konvencija nedraudžia taikyti bet kokių kitų tarptautinių dokumentų, susijusių su specialiais vaiko ir šeimos apsaugos klausimais, kurių Šalimi yra arba gali tapti šios Konvencijos Šalis.

III skyrius - Nuolatinis komitetas

16 straipsnis - Nuolatinio komiteto įkūrimas ir jo funkcijos

1. Nuolatinis komitetas įkuriamas šios Konvencijos tikslų įgyvendinimui.
2. Nuolatinis komitetas kontroliuoja, kaip sprendžiamos problemos, susijusios su šia Konvencija. Jis gali:
 - a) svarstyti bet kuriuos klausimus, susijusius su šios Konvencijos aiškinimu ar įgyvendinimu. Nuolatinio komiteto išvados apie Konvencijos įgyvendinimą gali įgyti rekomendacijos formą; rekomendacijos turi būti priimtos trijų ketvirtadalių balsų dauguma;
 - b) siūlyti šios Konvencijos pataisas ir nagrinėti pasiūlymus pagal 20 straipsnį;
 - c) teikti pagalbą ir patarti nacionalinėms institucijoms, kurios atlieka 12 straipsnio 2 punkte numatytas funkcijas, ir skatinti jų tarptautinį bendradarbiavimą.

17 straipsnis - Sudėtis

1. Kiekvieną Šalį Nuolatiniame komitete gali atstovauti vienas arba keli delegatai. Kiekviena Šalis turi vieną balsą.
2. Bet kurią 21 straipsnyje nurodytą valstybę, kuri nėra šios Konvencijos Šalis, Nuolatiniame komitete gali atstovauti stebėtojas. Tas pats taikoma bet kuriai kitai valstybei ar Europos Bendrijai po to, kai ji bus pakviesta prisijungti prie Konvencijos pagal 22 straipsnio nuostatas.
3. Jeigu likus vienam mėnesiui iki posėdžio Šalis neinformavo Generalinio sekretoriaus apie savo prieštaravimus, Nuolatinis komitetas gali pakviesti stebėtojo teisėmis dalyvauti visuose savo posėdžiuose, viename posėdyje arba posėdžio dalyje:
 - bet kurią valstybę, nenurodytą 2 punkte;
 - Jungtinių Tautų vaiko teisių komitetą;
 - Europos Bendriją;
 - bet kurią tarptautinę vyriausybines institucijas;
 - bet kurią tarptautinę nevyriausybines institucijas, atliekančią vieną ar daugiau funkcijų, minimų 12 straipsnio 2 punkte;
 - bet kurią vyriausybines ar visuomenines institucijas, atliekančią vieną ar daugiau funkcijų, minimų 12 straipsnio 2 punkte.
4. Nuolatinis komitetas gali keisti informacija su atitinkamomis organizacijomis, susijusiomis su vaiko teisių įgyvendinimu.

18 straipsnis - Susirinkimai

1. Praėjus trimis metams nuo šios Konvencijos įsigaliojimo datos, bet kuriuo metu Europos Tarybos Generalinis sekretorius savo iniciatyva sukviečia Nuolatinio komiteto posėdį.
2. Nuolatiniame komitete nutarimai gali būti priimami tik tada, jeigu dalyvauja bent pusė visų Šalių atstovų.
3. Dėl 16 ir 20 straipsnių Nuolatinio komiteto nutarimai yra priimami dalyvaujančių narių balsų dauguma.

4. Pagal šios Konvencijos nuostatas Nuolatinis komitetas parengia savo reglamentą ir reglamentą bet kurios darbo grupės, kurią jis gali sudaryti, kad ši atliktų pagal šią Konvenciją numatytus darbus.

19 straipsnis - Nuolatinio komiteto ataskaitos

Po kiekvieno posėdžio Nuolatinis komitetas turi nusiųsti Šalims ir Europos Tarybos Ministrų Komitetui ataskaitą apie vykusias diskusijas bei priimtus nutarimus.

IV skyrius - Konvencijos pataisos

20 straipsnis

1. Apie visas šios Konvencijos straipsnių pataisas, kurias pasiūlė Šalis ar Nuolatinis komitetas, turi būti pranešta Europos Tarybos Generaliniam sekretoriui, kuris, likus mažiausiai dviem mėnesiams iki kito Nuolatinio komiteto posėdžio, turi perduoti jas Europos Tarybos narėms, kiekvienai signatarei, kiekvienai Šaliai, kiekvienai pakviestai pasirašyti šią Konvenciją pagal 21 straipsnio nuostatas valstybei, ir kiekvienai valstybei arba Europos Bendrijai, kuri buvo pakviesta prisijungti prie jos pagal 22 straipsnio nuostatas.

2. Bet kuri pagal ankstesnio punkto nuostatas pasiūlyta pataisa turi būti išnagrinėta Nuolatiniam komitete, kuris trimis ketvirtadaliais balsų priimtą tekstą perduoda tvirtinti Ministrų Komitetui. Po patvirtinimo šis tekstas yra perduodamas Šalių pritarimui.

3. Bet kuri pataisa įsigalioja pirmą mėnesio dieną praėjus mėnesiui nuo tos dienos, kai visos Šalys informuoja Generalinį sekretorių, kad jos pritaria šiai pataisai.

V skyrius - Baigiamosios nuostatos

21 straipsnis - Pasirašymas, ratifikavimas ir įsigaliojimas

1. Ši Konvencija yra atvira pasirašyti valstybėms, Europos Tarybos narėms, ir kitoms valstybėms, nesančioms narėmis, kurios dalyvavo ją rengiant.

2. Ši Konvencija yra ratifikavimo, pritarimo ir patvirtinimo objektas. Ratifikavimo raštai, pritarimo ir patvirtinimo dokumentai deponuojami Europos Tarybos Generaliniam sekretoriui.

3. Ši Konvencija įsigalioja pirmąją mėnesio dieną, praėjus trimis mėnesiais nuo dienos, kai trys valstybės, iš kurių mažiausiai dvi yra Europos Tarybos narės, išreiškė savo sutikimą vadovautis Konvencija pagal ankstesnio punkto nuostatas.

4. Bet kuriai signatarei, kuri vėliau išreiškė savo sutikimą prisijungti prie šios Konvencijos, ji įsigalioja pirmą mėnesio dieną, praėjus trimis mėnesiais nuo ratifikavimo raštų, pritarimo ir patvirtinimo dokumentų deponavimo dienos.

22 straipsnis - Valstybės, nesančios narėmis, ir Europos Sąjunga

1. Įsigaliojus šiai Konvencijai, savo iniciatyva arba Nuolatinio komiteto siūlymu ir pasitaręs su Šalimis, Europos Tarybos Ministrų Komitetas gali pakviesti bet kurią valstybę, nesančią Europos Tarybos nare ir nedalyvavusią rengiant šią Konvenciją, o taip pat ir Europos Sąjungą, prisijungti prie šios Konvencijos, jeigu toks sprendimas priimamas balsų dauguma pagal Europos Tarybos Statuto 20.d straipsnį ir jeigu šiam sprendimui vienbalsiai pritaria turinčių teisę dalyvauti Komiteto posėdžiuos Šalių atstovai.

2. Prisijungiančiose valstybėse arba Europos Sąjungoje ši Konvencija įsigalioja pirmąją mėnesio dieną, praėjus trims mėnesiams nuo prisijungimo dokumento deponavimo Europos Tarybos Generaliniam sekretoriui dienos.

23 straipsnis - Teritorinis taikymas

1. Konvencijos ratifikavimo rašto, pasirašymo, prisijungimo ar patvirtinimo dokumento deponavimo metu bet kuri valstybė gali nurodyti teritoriją arba teritorijas, kuriose ši Konvencija bus taikoma.

2. Pateikus Europos Tarybos Generaliniam sekretoriui adresuotą pareiškimą, bet kuri valstybė gali vėliau išplėsti šios Konvencijos taikymą bet kuriai kitai pareiškime nurodytai teritorijai. Tokioje teritorijoje ši Konvencija įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis sekretorius gavo tokį pranešimą.

3. Pagal abu aukščiau minėtus punktus pateikti pareiškimai dėl juose nurodytų teritorijų gali būti atšaukti, pateikus Generaliniam sekretoriui adresuotą pranešimą. Atšaukimas įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis sekretorius gavo tokį pranešimą.

24 straipsnis - Išlygos

Šiai Konvencijai nedaromos jokios išlygos.

25 straipsnis - Denonsavimas

1. Bet kuri Šalis gali bet kada denonsuoti šią Konvenciją, įteikdama pranešimą apie tai Europos Tarybos Generaliniam sekretoriui.

2. Toks denonsavimas įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai Generalinis sekretorius gavo pranešimą.

26 straipsnis - Pranešimai

Europos Tarybos Generalinis sekretorius praneša valstybėms, Europos Tarybos narėms, kiekvienai signatarei, kiekvienai narei, kiekvienai valstybei ar Europos Sąjungai, kuri buvo pakviesta prisijungti prie šios Konvencijos, apie:

- a) kiekvieną pasirašymą;
- b) kiekvieno ratifikavimo rašto, priėmimo, patvirtinimo ir prisijungimo dokumento deponavimą;
- c) kiekvieną šios Konvencijos įsigaliojimo datą pagal jos 21 ar 22 straipsnį;
- d) kiekvieną pataisą, priimtą pagal 20 straipsnį, ir šios pataisos įsigaliojimo datą;
- e) kiekvieną pranešimą, padarytą pagal 1 ir 23 straipsnių sąlygas;
- f) kiekvieną denonsavimą pagal 25 straipsnio sąlygas;
- g) kiekvieną kitą su šia Konvencija susijusį oficialų dokumentą, pareiškimą ar pranešimą.

Tai patvirtindami, žemiau pasirašiusieji, atitinkamai įgalioti, pasirašė šią Konvenciją.

Pasirašyta 1996 metų sausio 25 dieną Strasbūre anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai yra vienodai autentiški ir sudaro vieną egzempliorių, kuris turi būti saugomas Europos Tarybos archyvuose. Europos Tarybos Generalinis sekretorius turi pasiųsti patvirtintus nuorašus kiekvienai valstybei, Europos Tarybos narei, o taip pat nare nesančiai valstybei, kuri dalyvavo ruošiant šią Konvenciją, Europos Sąjungai ir bet kuriai valstybei, kuri buvo pakviesta prisijungti prie šios Konvencijos.